

Dicc. del cat. colloquial: Diccionari del català colloquial, d'Enciclopèdia Catalana, Barcelona 2009.

DIEC2: *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans, 2ª ed., Barcelona 2007.

GDLC: *Gran diccionari de la llengua catalana*, d'Enciclopèdia Catalana, Barcelona 1998.

NDA: *Nou diccionari auxiliar*, de Josep Ruaix i Vinyet, Barcelona 2011.

Obs/1: *Observacions crítiques i pràctiques sobre el català d'avui / 1*, de Josep Ruaix i Vinyet, Mojà 1994.

Obs/2: *Observacions... / 2*, de J. Ruaix i Vinyet, Mojà 1995.

Errata corrige

En el número anterior (núm. 76) de LLENGUA NACIONAL hi publicàvem el treball titulat «Zeugmes (nova versió)» (pp. 17-23). Doncs bé, cal fer-hi dues addicions:

— a la p. 17, al final de la nota 1, cal afegir-hi: «També hi fem una esmena» (vegeu final de l'apartat C);

— a la p. 23, al final de l'apartat C, cal afegir-hi el següent paràgraf: «Per tant, en rigor cal suprimir l'exemple *anar i venir d'un costat a l'altre* del nostre text citat al començament d'aquest article.»

El bitxo coralet

PERE ORTÍS

Mentre m'esmerçava en una feina de tantes, en el rerefons sentia un programa de ràdio sobre els pebrots. Portava travessar aquell pànic respecte a l'argot utilitzat, és a dir, portava aquella mena d'ai al cor que tot català mitjanament conscient de la llengua porta clavats escoltant discursos públics. El locutor expert parlava *ex cathedra*, com es pertany en semblants casos, i tenia a punt la resposta més exacta per a tota mena de qüestions que li posaven els ocasionals oïdors que trucaven al llarg de la peça.

L'enrenou es descabdellava al voltant de dos conceptes clau: els expressats per l'anglicisme *chili* i per la paraula *picant*. L'expert no en sabia dir altra que *chili*, i mai no va utilitzar el clàssic **bitxo coralet**, o simplement, **bitxo**, o simplement **coralet**. Denominació catalaníssima d'aquell pebrotet com una barretineta que cou com un dimoni, vermell com un coral. (És per això que algunes centreamericanes duen al coll, per amulet, un bitxet de coral que és una preciositat.) El Fabra no registra **coralet**, però el Moll sí que ho fa; el seu nom científic és *Capsicum*

annuum. Però ah, que **cou!**, he dit; heus aquí el mot tradicional per a expressar el concepte de picant. Aquesta paraula també es catalana, i ben catalana, però sempre l'havia superada aquella altra en l'ús quotidià, fins ara fa poc: **coent**.

M'hi trobo embolicat i cal que ho aclareixi més. **Coure** és un verb catalanís-sim que vol dir 'sotmetre un cos a l'acció del foc o produir la sensació de foc, coïssor, etc'. En aquest segon sentit ha caigut pràcticament en desús, i aquest és l'aspecte amarg del cas. Hauríem de parar ment a restituir-lo en infinites ocasions: *Xiquet, com couen aquestes anxoves! Aquest bitxo cou com un dimoni!, M'agrada el menjar coent*. També l'aplicàvem molt en sentit figurat, i fins adreçat a un persona: *És una xicota coent*, que vol dir que és una noia eixerida, viva, agra-dosa –o perillosa.

Pel que fa a *chili*, és una paraula que ve del nàhuatl *chilli*, que vol dir «pebrot coent», molt emprada pels mexicans i els sud-americans –*chile*, «pebrot»–,

els quals aprecien molt tot recapte coent. Els nord-americans també l'han presa i l'escriuen en un cobert de restaurant, generalment aplicada al combinat coent de carn capolada i fesols negres, al qual atorguen caràcter llatí.

Dir d'un insecte, o d'un animaló, que és un «bicho» és una castellanada inadmissible. Cal dir **cuca**, al primer, i **animaló** o **feristela**, si és fer, al segon.

Dir a una nena que és un **bitxo** és molt català –i és l'ús figurat del mot–. Vol dir que la mestresseta és guiteta, rabioseta o coenteta. Dir-ho d'una noia, o d'una dona, també és molt correcte, bé que aquí ja cal parar compte amb els diminutius. ♦